

Η ΘΑΪΣ ΤΟΥ ΜΑΣΣΕΝΕ

(Παρισινές αναμνήσεις από
την πρώτη του έργου)

Η Έθνική Λυρική σκηνή '8χι υπ' όψη της ν' άνεβάσει κατά την έφειτηνή περίοδο τη Θαιίδα του Μασσενέ, και αυτό μ' έκανε νά αναπολήσω τά εϋτυχισμένα χρόνια που χωρίς έννοιες και βάσανα ζούσα και απολάμβανα όλα τά καλά που πρόσφερε τότε ή άπαράμιλλη αΐτη πόλις που λέγεται Παρίσι, και την όποια πάντα νοσταλγώ άγιτάρευτα.

Μέσα στα χαρτιά μου βρήκα κατά τύχη και τό πρόγραμμα τής πρώτης έκτελέσεως του άραιου αυτού έργου, για την παράστασι του όποιου ή περιέργεια των Παρισινών ειχε κορυφωθεί στο έπακρον.

Θυμομαι τις διάφορες συζητήσεις που έγινοντο στους μουσικούς, στους φιλολογικούς κύκλους άλλα και σ' όλα τά ιδιωτικά και δημόσια κέντρα που περιέμεναν μέ άγωνία τό καινούργιο έργο που ειχε έμπνευσθή, ό άγαπημένος, ό χαϊδεμένος σ' όλη τή Γαλλία, ό κοσμοακουμένος συνθέτης τής Μανόν και τόσων άλλων άρειων έργων, από τό γνωστό μυθιστόρημα του Άνατόλ Φράνς, άρχαϊκής ύπόθεσεως, που ειχε κάνει τό γύρο του κόσμου, και έθουμάσθηκε, συζητήθηκε, έκρίθηκε και από πολλούς όχι μέ άκρα εήνεμία. Ειχαν σχηματισθή τότε κόμματα μέσα στον φιλολογικό κοσμο, και αι συζητήσεις όπέρ ή κατά τό δισόημο Γάλλου συγγραφέως έδιναν και έπέρναν στις λέσγες, στα καφενεία και συχνά κατέληγαν σε άντεγκλήσεις, σε τσακώματα και κάποτε και σε μονομαχίες.

Τό λιμπρέτο τής Θαιίδος ειχε διασκευασθή από τον Λεοί Γκαλλά στον όποιο όφειλονται και άλλα λιμπρέτα έργων του Μασσενέ, από τά κυριότερα έπεισόδια του γραφικού μυθιστορήματος του Φράνς μέ περισσή τέχνη διασκευασμένα για τή μουσική και ιδιαίτατα για τή μουσική του Μασσενέ, που ειχε ένθουσιασθή από τον τόπο τής ήρωίδος του Φράνς, τής ώραιας άλεξανδρινής έταίρας.

Διά τις ανάγκες τής σκηνής πολλά από τά έπεισόδια που περιέχεται τό μυθιστόρημα του μεγάλου Γάλλου συγγραφέως παρελείφθηκαν ή παρουσιάσθηκαν κάπως μεταβλημένα, για όσους δε δεν ειχαν διαβάσει τή Θαιδα του Φράνς, θά έβρισκοντο σε κάποια άμχανία για νά μπούν άκριβώς στο νόημα τής πλοκής που παρουσιάζει τό μουσικό έργο, στο όποιο τό φιλοσοφικό, τό ψυχολογικό και τό θεολογικό μέρος του μυθιστορήματος, έλάχιστα άναφαίνονται και μάλιστα, ίσως και μόνο, τό αισθηματικό και τό καταλληλότερο για μελοποίηση, και κυρίως προκειμένου για συνθέτη σαν τον Μασσενέ άνεπόχθη έκτενέστερα τεχνικότητα από τον λιμπρετίστα και επρόσφερε στον συνθέτη περιπτώσεις και εκκαιρίες νά επιδείξη άκόμα μιά φορά τό μεγάλο του ταλέντο και νά σκορπίση μέ άβφωνα τίς γοητευτικές μελωδίες του, που πάντα και ίδίως στην έποχη που γράφει ή Θαις, ξετρέλλεσαν τον γυναικόκοσμο που έλδερνε κυριολεκτικά τον συνθέτη τής Μανόν.

Έξ ου και ή άνυπομονοια νά ίδουν τί «pendant» στη Μανόν θά έδινε μέ τή Θαιδα του ό τά «σκηπτρα

του μουσικού θεάτρου κρατών» τότε Γάλλου συνθέτης.

Δέν πρόκειται εδώ νά κάνω κριτική τής Θαιίδος, ούτε νά αναλύσω τό έργο αυτό, που άκόμα δεν παίχθηκε στην Έλλάδα και ούτε έξερουμε άκόμα αν θά έχουν έφέτος οι Άθηναίοι την εϋκαιρία νά τό άκούσουν. Σήμερα γράφω άπλώς από τις έντυπώσεις που μου έκανε τό έργο αυτό όταν τό άκουσα για πρώτη φορά. Άλλά και ούτε καν περί έντυπώσεων πρόκειται, γιατί και αυτό άποτελεί ένα είδος πρόωρου κριτικής, προκειμένου περί τής Θαιίδος από τής επίσημου λυρικής σκηνής των Άθηνών.

Η διανομή τότε δοκιμή τής Θαιίδος άποτελέσει ένα κοσμοϊστορικό γεγονός. Η άπόκτηση μιάς προσκλήσεως, έστο και μιάς από τις εϋτελέστερες θέσεις τής "Όπερας έθεωρείτο ένα μεγάλο ρουσφέτι και ό κατάλογος των εϋτυχών θνητών που ειχαν κατορθώσει, μέ κόπο, μέ τρεχάματα, μέ παρακλήσεις κινητοποιόντες κάθε μέσον νά έξασφαλίσουν έστο και ένα στραποντί, κατάλογος που δημοσιεύτηκε στις έφημερίδες, περιλαμβάνει τά γνωστότερα όνόματα τής άριστοκρατίας, του κόσμου των τραπεζών, των καλλιτεχνών, των φιλολόγων, των μελών των άριστοκρατικών λεσχών και μερικόν έπιτηδίων που τά κατάφεραν νά άποκτήσουν μία εισοδο στο νζό τής μουσικής. Έννοείται στη γενική δοκιμή μόνον προσκλήσεις ίσχυου και όχι θέσεις έπι πληρωή.

Η διανομή των ρόλων τής Θαιίδος περιελάμβανε ό,τι έκλεκτό όπρηχε τότε μεταξύ των καλλιτεχνών τής "Όπερας πρωτοστατούσης τής Άμερικανίδος την καταγωγήν άφθαστης καλλιτέχνιδος λυρικής ύψηλών Σιμπήλ Σάντερσον, ένδοσομένης του Μασσενέ του όποιου ειχε έρμηνεύσει λίγα χρόνια πριν ύπέροχα τον ρόλο τής Έσκληρμόντ και ή όποια ειχε τότε διεγύρει τον θαυμασμό στην πρώτη του ώραιου αυτού έργου και έθεωρήθηκε μία άποκαλύψις.

Η Έσκληρμόντ ειχε βοθει για πρώτη φορά κατά την διεθνή έκθεση του Παρισίου τό 1889 και ειχα την εϋτυχία με ταξίδι με τους γονείς μου μαθητής του γυμνασίου νά την δω και νά την θαυμάσω, και νά την θυμομαι σαν δνερσο. Ειχα άγοράσει τότε την παρτίσιόν του έργου αυτού, την ειχα μελετήσει και όταν ξαναγούσινα λίγα χρόνια ύστερα ειχα την εϋτυχία και τή μεγάλη τιμή νά γνωρίσω σ' ένα φιλικό σπίτι τή μεγάλη και έκπάλγιο ώραιότητα Σιμπήλ Σάντερσον και νά την συνοδεύσω συχνά και στο πιάνο σε διάφορες μελωδίες του Μασσενέ που ήταν τότε τής μόδας.

Τον κύριο άνδρικό ρόλο στη Θαιδα τον τό βαρυντόνιο Άθανάη τραγουδοϋσε ύπέροχα ό πολός Ντελμάς και τον του τερόνου ένα από τους πιο φημισμένους τότε τερόρους τής "Όπερας : ό Άλλβαρς. Άλλά και όλοι οι ρόλοι και οι μικρότεροι έκρατήθηκαν από έκλεκτους καλλιτέχνας και τά μαλλάτι με την περίφημη, πρώτη χορευτήρια Ίστανίδα την καταγωγήν, Ροζίτο Μασούρι, παρουσίαζε ένα ξεχωριστό, άληγομένο θέαμα.